

Overzicht met bruikbare Klimaat & Energie-documenten voor decentrale overheden/bestuurders/politici

Huidige doelstellingen/opgaven:

- Klimaatakkoord: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-7f383713-bf88-451d-a652-fbd0b1254c06/pdf>
- Coalitieakkoord: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-f3cb0d9c-878b-4608-9f6a-8a2f6e24a410/pdf>
- Klimaatwet: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042394/2020-01-01>
- Klimaatplan: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-c66c8a00-ac14-4797-a8ea-973a98c5bee0/pdf>
- Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2022: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-c66c8a00-ac14-4797-a8ea-973a98c5bee0/pdf>
- Energiesysteem 2050: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiesysteem>
- Beleidsprogramma klimaat: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-53899d440127f31fa5f7382c72d031007894dd2e/pdf>
- Rapport 'Alles uit de kast' - Een verkenning naar de opgaven voor het Nederlandse elektriciteitssysteem van 2030:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/04/22/rapport-alles-uit-de-kast-eindrapportage-werkgroep-extra-opgave>
- 28.000 extra mensen nodig om de klimaatdoelstellingen te halen:
<https://www.nvde.nl/nvdeblogs/ecorys-extra-werknemers-nodig-voor-klimaatdoelen-terwijl-aanbod-afneemt/>
- Nationaal Klimaatplatform: <https://www.nationaalklimaatplatform.nl/home/default.aspx>
- Omgevingswet: <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/>
- Nationale Omgevingsvisie:
<https://www.denationaleomgevingsvisie.nl/actueel/over+de+novi/nationale+omgevingsvisie+in+het+kort/default.aspx>
 - Programma NOVEX: <https://www.denationaleomgevingsvisie.nl/novex/default.aspx>
 - Programma Mooi Nederland:
<https://www.denationaleomgevingsvisie.nl/mooi+nl/default.aspx>
 - Kansen via meervoudig ruimtegebruik duurzame energie te laten bijdragen aan natuurherstel en andere doelstellingen in de ruimte:
<https://www.nvde.nl/nvdeblogs/duurzame-energie-als-alternatief-verdienmodel-voor-boeren-kabinet-grijp-deze-kans/>

Hoe we dit kunnen bereiken:

- Hoe doorlooptijden te verkorten: <https://www.nvde.nl/wp-content/uploads/2022/10/20221031-doorlooptijden-KEV-DEF.pdf>
 - De belangrijkste klimaatoplossingen moeten nog in 2023 starten, om überhaupt op tijd gerealiseerd te kunnen worden om in 2030 hun vruchten af te kunnen werpen:
<https://www.nvde.nl/wp-content/uploads/2021/10/Pleidooi-versnelling-besluiten-klimaatbeleid-versie15-nov-def-extra-logos.pdf>
- Aanvullende maatregelen KEV 2022: <https://www.nvde.nl/wp-content/uploads/2022/09/NVDE-Voorstellen-aanvullende-klimaatmaatregelen-10-voor-10-1.pdf>

Veelgestelde vragen over de volledige energietransitie:

- <https://www.daarkrijgieenergievan.nl/veelgestelde-vragen/>

Informatie over zon en wind in de RES:

- <https://www.nvde.nl/wp-content/uploads/2020/02/NVDE-Hernieuwbare-energiebronnen-op-land-in-de-Regionale-Energiestrategie-feb2020.pdf>

Participatie:

- <https://www.energieparticipatie.nl/>
- Oplegger & factsheet: [Bijvoegdheden overheden bij procesparticipatie en financiële participatie](#)
- 50% lokaal eigendom, wat betekent dat en hoe doe je dat? *In het Klimaatakkoord staat een streven naar 50% lokaal eigendom van wind- en zonneprojecten. Wat betekent dat en hoe kan je daar als gemeente mee aan de slag?:*
<https://academie.energiesamen.nu/academie/collecties/159/50-lokaal-eigendom>

Vergunningverlening:

- <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten>

Energiecoöperaties als partner voor decentrale overheden

- <https://energiesamen.nu/energie-samen-voor-gemeentes>: *Energiecoöperaties zijn een cruciale partner voor gemeenten bij de energietransitie. Voor het ontwikkelen van wind- en zonneprojecten met draagvlak en lokaal eigendom. En ook voor een buurtproces om samen met bewoners te werken aan energiebesparing en de warmtetransitie. Via deze pagina vind je alle informatie daarover die voor jou relevant is. Met o.a.:*
 - Wat is een energiecoöperatie?: <https://energiesamen.nu/nieuws/3332/flyer-met-alle-antwoorden-over-energiecooperaties>
 - Samenwerking van gemeenten en energiecoöperaties:
<https://academie.energiesamen.nu/academie/collecties/153/samenwerking-met-overheden>

Zon-PV:

- Basisinformatie: <https://hollandsolar.nl/over-zonne-energie/zonnestroom>
- Gedragscode Zon op Land (gaat o.a. in op participatie, ecologie, ruimtelijke inpassing) <https://hollandsolar.nl/gedragscodes/gedragscode-zon-op-land>
- Gedragscode Zon op Dak (gaat in op veiligheid en arbo, o.a. ten behoeve van verzekeraarbaarheid) <https://hollandsolar.nl/gedragscodes/gedragscode-zon-op-grote-daken>
- Gedragscode Zon op grote daken: <https://hollandsolar.nl/gedragscodes/gedragscode-zon-op-grote-daken>
- Vele vragen en antwoorden over Zon op Dak: <https://hollandsolar.nl/veelgesteldevragen/vragen-over-zon-op-dak-in-de-res>
- Ecologie versterken met zonneparken: <https://hollandsolar.nl/nieuws/i1032/zo-dragen-zonneparken-bij-aan-de-ecologie-van-nederland>
- Algemene veelgestelde vragen over zonne-energie: <https://hollandsolar.nl/home>
- Actuele regelgeving: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/zonne-energie>

- Monitoring: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/zonne-energie/monitoring>
- Zon-PV per provincie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/30/factsheet-zon-pv-per-provincie-2021>
- Brochure over multifunctionele oplossingen met Zon-PV: https://www.solarfields.nl/custom/uploads/2022/12/PTO00033.13-brochure_AlliantieZon_multifunctioneel-ruimtegebruik_v12_ONLINE.pdf
- Hoe krijg je de omgeving mee bij opwekprojecten?: <https://academie.energiesamen.nu/academie/collecties/165/hoe-krijg-je-de-omgeving-mee-bij-opwekprojecten>

Windenergie op land:

- Basisinformatie: <https://www.nwea.nl/wind-op-land/>
- Nationaal beleid: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land/nationaal-beleid>
- Europees beleid: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land/europees-beleid>
- Subsidies en financiering windprojecten: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land/subsidies-en-financiering>
- Ontwikkeling windpark, milieu en regelgeving, windturbines en luchtvaart: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land>
- Monitor wind op land: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land/monitor>
- Hoe krijg je de omgeving mee bij opwekprojecten?: <https://academie.energiesamen.nu/academie/collecties/165/hoe-krijg-je-de-omgeving-mee-bij-opwekprojecten>

Warmte:

- Expertise Centrum Warmte (ECW): <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/default.aspx> (Kennis over warmtetransitie in de gebouwde omgeving)
- WKO-bodemenergietool: <https://wkotool.nl/>
- Data over warmte: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/verduurzaming-warmtevoorziening/warmtedata>
- Wet- en regelgeving warmte: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/verduurzaming-warmtevoorziening/wet-en-regelgeving>
- Een invulling van de regierol in de warmtetransitie? Een constructieve samenwerking met bewoners? Die vind je als gemeente met het buurtproces van Buurtwarmte. Daarin werken gemeente en bewoners gelijkwaardig samen aan een buurtenergieplan en krijgt participatie door bewoners en bewonersinitiatieven de juiste plek in de overgang naar duurzame warmtesystemen: <https://buurtwarmte.energiesamen.nu/pagina/56/buurtaanpak-voor-gemeenten>
- Kennis: <https://academie.energiesamen.nu/warmte>

Biomassa:

- SER-rapport: <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2020/biomassa-in-balans.pdf>

Netinfrastructuur / netbeheer / netcongestie:

- Factsheet (FAQ): De ins- en outs van netcongestie en transportschaarste; waar zit de ruimte voor innovatieve oplossingen?: <https://topsectorenergie.nl/tki-urban-energy/kennisbank/kennis-elektrificatie-van-het-energiesysteem/fag-de-ins-en-outs-van>
- Capaciteitskaart: <https://capaciteitskaart.netbeheernederland.nl/>
- Afsprakenkader financiering: <https://www.klimaatweb.nl/wp-content/uploads/po-assets/779906.pdf>

Gebouwde omgeving:

Energiecoach:

- Energiecoach opleiden: *Energiecoaches leren bewoners helpen bij het zetten van stappen om energiezuiniger te wonen. Via het Leertraject Energiecoach zijn en worden duizenden coaches opgeleid, vaak betaald door hun gemeente. Ook maatwerkopleidingen zijn mogelijk:* <https://hoom.nl/leertraject-energiecoach/>

Programma's:

- Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/06/01/beleidsprogramma-versnelling-verduurzaming-gebouwde-omgeving>
- Nationaal Isolatieprogramma: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/04/02/kabinet-start-landelijke-energiebesparingscampagne-en-komt-met-nationaal-isolatieprogramma-om-2.5-miljoen-woningen-snel-te-isoleren>
 - Isolatiestandaard: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/wetten-en-regels-gebouwen/standaard-streefwaarden-woningisolatie>
- Verduurzaming van bedrijventerreinen: <https://pvbnederland.nl/>

Informatie over technieken:

- Handreiking slimme energiesystemen: <https://www.topsectorenergie.nl/sites/default/files/uploads/Urban%20Energy/publicaties/Handreiking%20Slimme%20Energiesystemen.pdf>
- Techniekfactsheets gebouwmaatregelen: <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+gebouwmaatregelen/default.aspx>
- Techniekfactsheets energiebronnen en –dragers: <https://expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+energiebronnen/default.aspx>
- Informatie over hybride warmtepomp: <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+gebouwmaatregelen/hybride+warmtepomp+nieuw/default.aspx>
- Informatie over zonneboiler: <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/duurzaam-warm-water/zonneboiler/>
- Informatie over bioketel: <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+gebouwmaatregelen/bio-ketels+voor+woningen/default.aspx>

- Warmtenet:
 - <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+energiebronnen/warmtenetten/default.aspx>
 - Handleiding warmtenetten ontrafeld:
 - https://www.topsectorenergie.nl/sites/default/files/uploads/Urban%20energy/publicaties/TKI_WarmtenettenOntrafeldUpdate2021.pdf
- Geothermie:
 - <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+energiebronnen/geothermie+nieuw/default.aspx> en: <https://allesoveraardwarmte.nl/>
 - Cijfers geothermie: <https://geothermie.nl/themas/documenten/productiecijfers-aardwarmte-2021/>
 - Vergunningenprocedure aardwarmte: <https://geothermie.nl/wp-content/uploads/2022/09/Infographic-Mijnbouw-procedure-aardwarmte.pdf>
 - Mijnbouwvergunningen: <https://mijnbouwvergunningen.nl/>
- Aquathermie:
 - <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+energiebronnen/aquathermie+nieuw/default.aspx>
- Zonewarmte:
 - <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+energiebronnen/zonewarmte/default.aspx>
- Restwarmte:
 - <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+energiebronnen/restwarmte+nieuw/default.aspx>

Mobiliteit:

- Mobiliteitsbeeld 2021:
 - <https://www.kimnet.nl/mobiliteitsbeeld/publicaties/publicaties/2021/11/18/mobiliteitsbeeld-2021>
- Maatschappelijk impact van Slimme en Duurzame verstedelijking:
 - <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/08/20/maatschappelijk-impact-van-slimme-en-duurzame-verstedelijking>
- Een analyse van de (on)bereikbaarheid van voorzieningen en banen in Nederland:
 - <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2022-toegang-voor-iedereen-4932.pdf>

Industrie:

- Industrieclusters:
 - <https://www.verduurzamingindustrie.nl/industrieclustersre/industrieclusters/default.aspx>
- Platform Verduurzaming Industrie (ondersteunt bedrijven die willen verduurzamen op technisch, economisch en juridisch gebied):
 - <https://www.verduurzamingindustrie.nl/default.aspx>
- Glastuinbouw Convenant Energietransitie: <https://energeia.nl/energeia-artikel/40104096/glastuinbouw-ondertekent-convenant-energietransitie-met-kabinet>